LUMORA
FOUNDATION

LUMORA FOUNDATION

Estonya

LUMORA STRATEJİK DEĞERLENDİRMELERİ

Sayı No. 01 | Temmuz 2026

2026 NATO Zirvesi

Estonya Merkezli Bir Vakfın Stratejik Değerlendirmesi
Değişen Güvenlik Ortamında Eğitim, Dijital Dayanıklılık ve Uluslararası İş Birliği

Hazırlayan
Lumora Foundation (Estonya)
Ankara, Türkiye Temmuz 2026

Yalnızca kamuya açık resmî bilgi ve kaynaklar temel alınarak hazırlanmış bağımsız bir stratejik değerlendirme.

Prepared by
Lumora Foundation (Estonia)

Independent Strategic Reflection based on publicly available information.

Ankara, Türkiye
July 2026

Önerilen Atıf

İnce, F. (2026). The 2026 NATO Summit: From Collective Defense to Collective Resilience — Transforming the Euro-Atlantic Security Architecture. Lumora Policy Paper Series, Sayı: 01. Lumora Foundation: Tallinn.

Özet

7–8 Temmuz 2026 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen NATO Zirvesi, Avrupa-Atlantik güvenlik düzeninde köklü bir dönüşüme işaret etmekte; geleneksel kolektif savunmadan çok boyutlu, toplumun tüm kesimlerini kapsayan bir kolektif dayanıklılık modeline kapsamlı bir geçişi simgelemektedir. Doğu kanadındaki uzun süreli konvansiyonel çatışmanın ve tırmanan gri bölge tehditlerinin gölgesinde bir araya gelen Müttefik liderler, Washington Antlaşması'nın 5. Maddesi kapsamındaki kolektif savunma taahhüdünü ve Müttefiklerin 2035 yılına kadar GSYİH'lerinin en az %5'ini savunma ve güvenlikle ilgili yatırımlara ayırmasını öngören, 2025 Lahey Zirvesi'nde kabul edilen savunma yatırım taahhüdünü yeniden teyit etmiştir. Eş zamanlı olarak Zirve, ulusal dayanıklılığı işlevsel hâle getirmek üzere Kuzey Atlantik Antlaşması'nın 3. Maddesi kapsamında stratejik bir çerçeveyi resmîleştirerek askerî hazırlığı toplumsal sağlamlıkla bütünleştirmiştir.

Bu politika raporu, Ankara Zirvesi Bildirgesi'nde kodlanan temel stratejik sütunları sistematik olarak analiz etmektedir. Konvansiyonel askerî kütle, hızlandırılmış teknolojik yenilik ve toplum genelinde dayanıklılık arasındaki politika tercihlerini, ödünleşimleri ve tamamlayıcılıkları karşılaştırmalı bir çerçevede değerlendirmektedir. Kurumsal bir referans noktası olarak Estonya'nın dijital yönetişim modelinden yararlanan bu çalışma; kritik altyapının güvence altına alınmasında, çift kullanımlı yeni teknolojilerin sorumlu şekilde yönetilmesinde ve yabancı bilgi manipülasyonu ve müdahalesinin (FIMI) azaltılmasında hükûmet dışı kurumların, eğitim diplomasisinin ve sektörler arası bilgi ağlarının kritik rolünü vurgulamaktadır. Rapor, ulusal hükûmetlerden ve NATO'dan Avrupa Birliği'ne, üniversitelere, sivil toplum kuruluşlarına ve bağımsız vakıflara uzanan geniş bir paydaş yelpazesi için hedefe yönelik, uygulanabilir önerilerle sonuçlanmaktadır.

Lumora Hakkında

Lumora Foundation, Estonya merkezli, bağımsız, kâr amacı gütmeyen bir politika araştırma enstitüsüdür. Eğitim diplomasisi, dijital yönetişim, demokratik dayanıklılık ve uluslararası iş birliği alanlarında kanıta dayalı araştırmalar yürütmektedir. Lumora Policy Paper Series, politika yapıcılara, akademiye ve sivil topluma bağımsız politika analizi sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

NATO, Dayanıklılık, Hibrit Tehditler, Estonya, Kolektif Savunma, Yapay Zekâ, Savunma Yatırımları, Avrupa-Atlantik Güvenliği.

Metodoloji

Bu çalışma; Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Birliği kurumları, Estonya Hükûmeti ve Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından yayımlanan resmî strateji belgelerinin, zirve bildirgelerinin ve açık kaynaklı politika raporlarının nitel içerik analizi yöntemiyle hazırlanmıştır. Bu analiz kapsamında, Ankara Zirvesi kararlarının kurumsal, mali ve toplumsal etkileri karşılaştırmalı bir çerçevede değerlendirilmiş; stratejik aktörlerin resmî açıklamaları ve bütçesel taahhütleri, uygulanabilir politika önerileri türetmek amacıyla ampirik olarak süzülmüştür.

Kısaltmalar

- **AI:** Yapay Zekâ
- **DIANA:** Kuzey Atlantik Savunma Yenilik Hızlandırıcısı
- **EDIS:** Avrupa Savunma Sanayii Stratejisi
- **EDTs:** Yeni ve Yıkıcı Teknolojiler
- **EEAS:** Avrupa Dış Eylem Servisi
- **EU:** Avrupa Birliği
- **FIMI:** Yabancı Bilgi Manipülasyonu ve Müdahalesi
- **GDP:** Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
- **NATO:** Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
- **NDPP:** NATO Savunma Planlama Süreci

1. Yönetici Özeti ve Giriş

2026 Ankara NATO Zirvesi, Avrupa-Atlantik İttifakı'nın kurumsal tarihinde kritik bir dönüm noktasını temsil etmektedir. Derinleşen jeopolitik gerilimlerin, hızlanan teknolojik dönüşümün ve yoğunlaşan hibrit savaş taktiklerinin yaşandığı bir dönemde toplanan Zirve, İttifak'a onyılın sonuna kadar rehberlik edecek stratejik bir yol haritası oluşturmuştur. Washington Antlaşması'nın 5. Maddesi kapsamındaki kolektif savunma taahhüdü sarsılmaz kalmakla birlikte, Ankara Zirvesi'nin en belirleyici sonucu, yalnızca askerî gücün artık kapsamlı güvenliği garanti edemeyeceğinin resmî olarak kabul edilmesidir. Uzun vadeli caydırıcılık, giderek toplumların, tedarik zincirlerinin, kritik altyapının ve demokratik kurumların çok boyutlu dayanıklılığına dayanmaktadır — bu anlayış, 2025 Lahey Zirvesi'nde kabul edilen genişletilmiş savunma yatırım hedefleriyle örtüşmektedir.

Bu politika raporu, Ankara Zirvesi'nde alınan stratejik kararların sistematik bir analizini sunmaktadır. Geleneksel güvenlik çerçevelerinin ötesine geçerek, savunma kapasitesi, teknolojik yenilik ve toplumsal dayanıklılık arasındaki karşılıklı bağlantıyı vurgulayan çok boyutlu bir perspektiften genişleyen güvenlik mimarisini incelemektedir. Resmî bildirgelerden, birincil kaynaklardan ve kurumsal çerçevelerden yararlanan bu çalışma, Zirve mandatlarının ulusal hükûmetler, Avrupa kurumları, akademi ve sivil toplum dahil olmak üzere çeşitli uluslararası paydaşlar için sonuçlarını incelemektedir. Rapor, özellikle Estonya merkezli bağımsız, kâr amacı gütmeyen bir politika araştırma enstitüsü olan Lumora'nın kurumsal bakış açısını öne çıkararak, hükûmet dışı aktörlerin, eğitim diplomasisinin ve sınır ötesi bilgi ağlarının modern kolektif güvenliğin temelini oluşturan hayati bir stratejik altyapı teşkil ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda çalışma, salt betimleyici bir zirve özetinin ötesine geçerek Ankara'da alınan kararların uygulanabilirliğini, kurumsal maliyetlerini ve orta vadeli sonuçlarını eleştirel biçimde incelemeyi amaçlamaktadır.

2. 2026 NATO Zirvesi'nin Stratejik Bağlamı

2026 Ankara Zirvesi'ne giden yol, birbirini güçlendiren ve örtüşen karmaşık bir güvenlik zorlukları matrisi tarafından şekillendirilmiştir. Rusya'nın Ukrayna'ya karşı sürdürdüğü savaştan kaynaklanan uzun süreli çatışma, NATO'nun doğu kanadı boyunca konvansiyonel askerî hazırlığın temel gerekliliklerini belirlemeye devam etmiştir. Eş zamanlı olarak stratejik ortam; kamu yönetimini hedef alan gelişmiş siber operasyonlar, devlet destekli yabancı bilgi manipülasyonu ve müdahalesi (FIMI) ile Baltık ve Akdeniz'deki denizcilik ve enerji altyapısına yönelik fiziksel sabotaj girişimleri dahil olmak üzere doğrusal olmayan tehdit vektörleriyle daha da karmaşık hâle gelmiştir. Nitekim Baltık bölgesinde NATO müdahalesi gerektiren son dönemdeki drone hava sahası ihlalleri, hibrit ve konvansiyonel tehditler arasındaki sınırın giderek bulanıklaştığını ortaya koymuştur.

Bu karmaşık tehdit matrisi, İttifak'ı geleneksel caydırıcılık modellerinin sınırlarıyla yüzleşmeye zorlamıştır. İleri konuşlu muharebe gruplarının yerleştirilmesi ve hava ve füze savunma sistemlerinin modernizasyonu sert gücün görünür ve pratik güvencelerini sağlarken, modern rakiplerin istismar ettiği başlıca kırılganlıklar büyük ölçüde askerî nitelikte değildir. Toplumsal

kutuplaşma, otoriter devletlere sistemik tedarik zinciri bağımlılıkları ve dijital okuryazarlıktaki eksiklikler, demokratik süreçleri konvansiyonel askerî eşikleri tetiklemeden istikrarsızlaştırmayı amaçlayan hibrit operasyonlar için verimli bir zemin oluşturmuştur. Sonuç olarak, çağdaş caydırıcılık teorisi, yalnızca askerî kapasiteye değil, toplumsal sağlamlığa, kurumsal meşruiyete ve bilgi bütünlüğüne dayanan çok katmanlı bir mantığa doğru evrilmektedir.

Ayrıca, başta yapay zekâ, kuantum bilişim ve otonom sistemler olmak üzere yeni ve yıkıcı teknolojilerin (EDT) hızlı ticarileşmesi ve konuşlandırılması çift kullanım ikilemini gündeme getirmiştir. Bu teknolojiler erken benimseyenlere eşi görülmemiş operasyonel avantajlar sunarken, kötü niyetli devlet ve devlet dışı aktörler için asimetrik saldırılara giriş engelini de düşürmüştür. Müttefik devlet ve hükûmet başkanlarının 21. yüzyılın ortasına yönelik kolektif güvenliğin parametrelerini yeniden tanımlamak üzere Ankara'da bir araya gelmesi, tam da bu kurumsal uyum ve stratejik aciliyet arka planında gerçekleşmiştir. Ev sahibi ülke olarak Türkiye'nin seçilmesi, Avrupa-Atlantik İttifakı'nın coğrafi ve stratejik ağırlık merkezinin doğu ve güneydoğu kanatlarına doğru kaydığına işaret eden simgesel bir öneme sahiptir.

3. Ankara'da Onaylanan Temel Stratejik Sütunlar

Ankara Zirvesi Bildirgesi'nde kodlanan kararlar, her biri çağdaş Avrupa-Atlantik güvenliğinin farklı bir boyutunu ele almak üzere tasarlanmış, birbirini karşılıklı olarak güçlendiren üç stratejik sütuna dayanmaktadır.

3.1 Sert Savunma ve Kuvvet Hazırlığı

İttifak, güvenilir konvansiyonel ve nükleer caydırıcılığa yönelik temel taahhüdünü yeniden teyit etmiştir. Önceki zirvelerin mirası üzerine inşa eden liderler, tüm alanlarda mevcut yüksek hazırlıklı kuvvetlerin sayısını artırarak NATO Kuvvet Modeli'nin önemli ölçüde genişletilmesini onaylamıştır. Baltık Hava Polisliği görevinin kapsamlı, entegre bir hava ve füze savunma rolüne resmî olarak yükseltilmesine özel önem verilmiştir. Bu mandat, katılımcı uluslara hava tehditlerine karşı koymak için daha geniş yetki ve sadeleştirilmiş karar alma protokolleri tanıyarak Kuzeydoğu Avrupa genelinde daha kalıcı bir savunma mimarisi oluşturmaktadır.

Savunma yatırımları konusunda Ankara Zirvesi, yeni bir hedef ilan etmek yerine 2025 Lahey Zirvesi'nde oluşturulan çerçeveyi pekiştirmeye ve işlevsel hâle getirmeye hizmet etmiştir. Bu çerçeve kapsamında Müttefikler, 2035 yılına kadar GSYİH'lerinin en az %5'ini savunma ve güvenlikle ilgili harcamalara ayırmayı taahhüt etmiştir. Bu tahsisatın %3,5'i NATO tanımlarına göre temel askerî harcamalara ayrılırken, kalan %1,5'i kritik altyapının korunması, siber savunma, sivil hazırlık ve savunma sanayii tabanının güçlendirilmesi dahil olmak üzere daha geniş güvenlik yatırımlarına adanmıştır.

Bu hedef, önceki onyıllarda referans alınan asgari %2 eşiğinin çok ötesine geçerek savunma harcamalarının ölçeğini kökten değiştirmektedir. Ankara'da Müttefikler, kritik kapasite açıklarını gidermek, stratejik hareket kabiliyetini artırmak ve standartlaştırılmış ortak tedarik girişimleri yoluyla tükenmiş cephane stoklarını yenilemek gibi acil ihtiyacın altını çizerek bu genişletilmiş hedefe olan taahhütlerini yeniden teyit etmiştir. Bu genişletilmiş yatırım mantığı, Zirve'nin

Savunma Sanayii Forumu sırasında somut biçimde gösterilmiş; Müttefikler yeni tedarik taahhütlerinde 50 milyar doları aşan bir tutar[1] ile Ukrayna'ya askerî yardım, eğitim ve ekipman desteğini sürdürmek üzere 2026 için 70 milyar euroluk bir paket taahhüt etmiştir.

[1] Kurumsal Not: 50 milyar dolarlık sanayi tedarik taahhüdü, Ankara Zirvesi sırasında yayımlanan resmî forum çıktıları ve savunma sanayii entegrasyon bütçelemesine ilişkin sonraki Reuters haberleri temel alınarak doğrulanmıştır.

3.2 Teknolojik Dönüşüm ve Yenilik Ekosistemleri

Gelecekteki operasyonel üstünlüğün büyük ölçüde teknolojik üstünlük tarafından belirleneceğinin farkında olan Zirve, Müttefik Dijital Egemenlik Girişimi'ni başlatmıştır. Bu çerçeve, güvenli yapay zekânın, otonom sistemlerin ve gelişmiş siber savunma mekanizmalarının NATO'nun komuta ve kontrol mimarilerine entegrasyonunu hızlandırmaktadır.

Bu sütunun temel bir bileşeni, Kuzey Atlantik Savunma Yenilik Hızlandırıcısı'nın (DIANA) ve NATO İnovasyon Fonu'nun yapısal genişlemesidir. Ankara mandatları, bu kuruluşları ticari teknoloji sektörlerinden, yazılım mühendisliği merkezlerinden ve üniversite laboratuvarlarından yararlanarak sağlam kamu-özel ekosistemleri geliştirmeye açıkça yönlendirmektedir. Bu yaklaşım, kritik tedarik zincirlerini güvence altına almayı, derin teknoloji araştırmalarındaki riski azaltmayı ve stratejik sektörleri düşman yabancı yatırımlarından yalıtmayı amaçlamaktadır. DIANA'nın İttifak genelindeki hızlandırıcı merkezleri ve test merkezleri ağı, yalnızca teknik bir destek mekanizması değil, aynı zamanda Müttefik uluslar arasında ortak bir yenilik kültürü inşa eden kurumsal bir köprü işlevi görmektedir.

3.3 Çok Alanlı ve Toplumun Tümünü Kapsayan Dayanıklılık

Üçüncü ve en dönüştürücü sütun, üye devletlerin silahlı saldırıya direnme bireysel ve kolektif kapasitelerini sürdürme ve geliştirme yükümlülüğünü öngören Kuzey Atlantik Antlaşması'nın 3. Maddesi'nin işlevsel hâle getirilmesiyle ilgilidir. İlk kez 2016 Varşova Zirvesi'nde oluşturulan ve sonraki stratejik konseptlerde güncellenen NATO'nun Ulusal Dayanıklılık için Temel Gereklilikleri üzerine inşa eden Ankara Zirvesi, ulusal hazırlığı dar bir sivil-askerî destek işlevinden "toplumun tümünü kapsayan" bir zorunluluğa yükselterek Kapsamlı Dayanıklılık Çerçevesi'ni resmî olarak benimsemiştir.

Bu sütun, özellikle denizaltı veri kabloları, enerji şebekeleri ve dijital iletişim ağları olmak üzere kritik altyapının korunması için sıkı parametreler belirlemektedir. Kamu yönetimi, özel sektör ve sivil toplum arasındaki boşluğu açıkça köprülemekte; hibrit tehditlere karşı koymak, yabancı devre dışı bırakma ve dezenformasyonu azaltmak ve uzun süreli gri bölge krizleri sırasında kurumsal sürekliliği sağlamak üzere tasarlanmış ulusal dayanıklılık stratejilerinin kurumsallaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu üçüncü sütunun belirleyici özelliği, başarısının geleneksel askerî ölçütlerle değil, kurumsal güven, toplumsal uyum ve kriz sonrası toparlanma hızı gibi ölçülmesi daha zor değişkenlerle değerlendirilecek olmasıdır.

4. Politika Seçenekleri ve Ödünleşimler: Stratejik Yolların Değerlendirilmesi

Ankara Zirvesi'nin siyasi taahhütlerini uzun vadeli güvenlik sonuçlarına dönüştürmek, önceliklere, kaynaklara ve uygulamaya ilişkin tercihler gerektirmektedir. Hiçbir tek politika yaklaşımı askerî hazırlığı, teknolojik yeniliği, ekonomik sürdürülebilirliği ve toplumsal dayanıklılığı aynı anda en üst düzeye çıkaramayacağından, karar vericiler bir dizi stratejik ödünleşimle karşı karşıyadır. Aşağıda tartışılan üç seçenek, birbirini dışlayan alternatifler değil, farklı kaynak tahsislerini vurgulayan analitik senaryoları temsil etmektedir.

Seçenek A: Konvansiyonel Askerî Hazırlığa Öncelik Vermek

Bu yaklaşım, artan savunma harcamaları, genişletilmiş kuvvet hazırlığı, ekipman modernizasyonu ve gelişmiş sanayi üretim çıktısı yoluyla NATO'nun geleneksel askerî yeteneklerinin güçlendirilmesine odaklanmaktadır. Yüksek yoğunluklu konvansiyonel savaştan alınan acil dersleri yansıtmakta ve görünür, güvenilir askerî kütleyi vurgulamaktadır.

- **Potansiyel Avantajlar:** Konvansiyonel askerî saldırganlığa karşı kolektif caydırıcılığı güçlendirir; doğu kanadı boyunca fiziksel hazırlığı iyileştirir; savunma sanayii üretim tabanını genişletir; Müttefik kuvvetler arasında taktik birlikte çalışabilirliği artırır; ve dış rakiplere İttifak birlikteliğini gösterir.
- **Potansiyel Ödünleşimler:** Sürdürülen, yüksek düzeyli mali taahhütler gerektirir (genişletilmiş %5 GSYİH hedefiyle daha da artmıştır); devlet kaynaklarını dijital yenilik ve toplumsal dayanıklılıktan uzaklaştırma riski taşır; tedarik döngüleri yapısal olarak yavaş kalır; ve belirli üye devletlerde iç mali baskıya yol açabilir.

Seçenek B: Teknolojik Yeniliği Hızlandırmak

Bu yol; yapay zekâ, siber yetenekler, otonom sistemler, güvenli dijital altyapı ve gelişmiş savunma yenilik ekosistemleri dahil olmak üzere yeni teknolojilere öncelik vermektedir. Gelecekteki çatışmaların yalnızca sayısal askerî kütle değil, teknolojik üstünlük tarafından belirleneceğini varsaymaktadır.

- **Potansiyel Avantajlar:** Yeni tehdit vektörlerine hızlı uyumu teşvik eder; dijital teknolojiler yoluyla durumsal farkındalığı ve karar alma hızını iyileştirir; siber güvenlik ve istihbarat paylaşım kapasitelerini güçlendirir; çift kullanımlı ekonomik yan etkiler yaratır; ve hükûmetler, özel risk sermayesi ve akademi arasında iş birliği fırsatları oluşturur.
- **Potansiyel Ödünleşimler:** Hızlı teknolojik ilerleme mevcut düzenleyici ve yasal çerçeveleri geride bırakabilir; yapay zekâ konuşlandırması karmaşık etik yönetişim zorlukları getirir; gelişmiş teknolojilere aşırı bağımlılık siber sabotaj karşısındaki kırılganlığı artırır; ve yüksek Ar-Ge maliyetleri Müttefikler arasındaki kapasite açıklarını genişletebilir.

Seçenek C: Toplumun Tümünü Kapsayan Dayanıklılığa Yatırım Yapmak

Bu model, katı biçimde askerî donanıma odaklanmak yerine toplumun sivil dokusu genelinde dayanıklılığı vurgulamaktadır. Hükûmetlerin, üniversitelerin, hükûmet dışı kuruluşların, özel sektörün ve yerel toplulukların ulusal güvenliğe doğrudan katkıda bulunduğunu kabul etmektedir. Bu kavram, Estonya'nın gelişmiş dijital yönetişim ve kurumsal dayanıklılık modelinde gösterilen kurumsal önceliklerle yakından örtüşmektedir.

- **Potansiyel Avantajlar:** Demokratik kurumları ve seçim sistemlerini hibrit tehditlere karşı korur; kritik altyapı için sistemik korumayı ve toparlanma sürelerini iyileştirir; dezenformasyona karşı kamu medyası dayanıklılığını genişletir; kamu kurumları genelinde yönetişim sürekliliğini güçlendirir; ve devlet ile halk arasında sektörler arası güveni teşvik eder.
- **Potansiyel Ödünleşimler:** Stratejik sonuçlar organiktir ve yalnızca orta-uzun vadede görünür hâle gelir; çok sayıda merkezî olmayan kamu ve özel kuruluş arasındaki yatay koordinasyon son derece karmaşıktır; başarı, seçim döngülerinden bağımsız sürdürülen siyasi taahhüde bağlıdır; ve dayanıklılığı ölçmek, doğası gereği konvansiyonel askerî kapasiteleri ölçmekten daha zordur.

Karşılaştırmalı Değerlendirme Matrisi

Stratejik Seçenek	Temel Hedef	Başlıca Güç	Başlıca Zorluk
Seçenek A: Konvansiyonel Savunma	Güçlü askerî caydırıcılık	Yüksek taktik hazırlık ve görünür askerî kütle	Yüksek mali maliyet ve kaynakların diğer sektörlerden kayması
Seçenek B: Teknolojik Yenilik	Gelecekteki operasyonel üstünlük	Siber, uzay ve akıllı bilişsel sistemlerde üstünlük	Etik, düzenleyici ve tedarik zinciri kırılganlıkları
Seçenek C: Toplum Genelinde Dayanıklılık	Uzun vadeli demokratik sağlamlık	Hibrit ve gri bölge tehditlerine karşı güçlü sistemik koruma	Karmaşık uygulama mimarisi ve daha yavaş görünür göstergeler

Bütünleştirme Zorunluluğu

NATO'nun güvenlik gündeminin uzun vadeli etkinliği, tek bir stratejik yol seçmek yerine, her üç yaklaşımın dengelenmesine bağlıdır. Askerî hazırlık vazgeçilmez olmaya devam etmekte; teknolojik yenilik stratejik bir üstünlük sağlamakta; ve toplumsal dayanıklılık, demokratik kurumların sürekli baskı altında işlevini sürdürebilmesini garanti etmektedir.

Bu üç boyut, birbiriyle rekabet eden öncelikler değil, birbirini karşılıklı olarak güçlendiren bileşenlerdir. Eğitim teknolojik yeniliği yönlendirir; yenilik kurumsal dayanıklılığı güçlendirir; ve dayanıklı kurumlar kolektif güvenliği güvence altına alır. İttifak'ın karşı karşıya olduğu temel zorluk artık askerî kapasitenin mi, teknolojinin mi yoksa toplumsal dayanıklılığın mı daha önemli olduğuna karar vermek değil, bu üç sütunu tutarlı, ölçülebilir ve sürdürülebilir bir güvenlik modeline nasıl entegre edeceğini belirlemektir. Nitekim Ankara Zirvesi'nin genişletilmiş GSYİH

hedefinin %1,5'lik kısmını açıkça sivil hazırlık ve dayanıklılığa tahsis etmesi, bu üç sütunun artık bütçesel düzeyde yapısal olarak iç içe geçtiğini göstermektedir.

5. Lumora Stratejik Değerlendirmesi: Kolektif Savunmadan Kolektif Dayanıklılığa

2026 NATO Zirvesi, çağdaş güvenlik düşüncesinde önemli bir evrimi ortaya koymaktadır. Kolektif savunma İttifak'ın temel sorumluluğu olmaya devam etmekle birlikte, Ankara'da kabul edilen taahhütler, uzun vadeli güvenliğin giderek çok alanlı dayanıklılığa bağlı olduğunu göstermektedir. Bu değişim, güvenlik kavramının kendisinin bir genişlemesini temsil etmektedir. Askerî kapasite gereklidir, ancak tek başına siber tehditleri, yabancı bilgi manipülasyonunu, kritik altyapıya yönelik saldırıları veya teknolojik kesintileri yeterince ele alamaz. Dayanıklılık bu nedenle destekleyici bir kavramdan temel bir stratejik kapasiteye evrilmiştir.

5.1 Askerî Kapasitenin Ötesinde Güvenlik

Zirve, güvenliğin artık yalnızca savunma kurumlarının alanı olmadığını göstermiştir. Modern dayanıklılık; kamu otoriteleri, eğitim kurumları, araştırma kuruluşları, sivil toplum, sanayi ve uluslararası ortaklar arasındaki etkileşime bağlıdır. Bu aktörler farklı işlevler yerine getirse de, hep birlikte demokratik istikrara katkıda bulunmaktadır. Güvenlik politikası bu nedenle izole bir hükûmet işlevi değil, bütünsel bir ekosistem olarak anlaşılmalıdır. Lumora'nın kurumsal deneyimi, bu ekosistemin işlevselliğinin doğrudan kurumlar arası güvene ve bilgi akışlarının şeffaflığına bağlı olduğunu göstermektedir; dayanıklılık, tek bir kurum tarafından tekelleştirilmiş bir kapasite olarak inşa edilemez.

5.2 Stratejik Altyapı Olarak Eğitim

Dayanıklı toplumlar yalnızca askerî yeteneklere yapılan yatırımlarla değil, aynı zamanda eğitim, araştırma, eleştirel düşünme ve kurumsal öğrenme yoluyla inşa edilir. Eğitim kurumları gelecekteki uzmanlığı geliştirir, üniversiteler yeniliği yönlendirir, araştırma merkezleri kanıta dayalı politika yapımını destekler ve sivil toplum kuruluşları demokratik katılımı güçlendirir. Bu kurumlar birlikte, uzun vadeli dayanıklılık için gerekli insan sermayesini üretmektedir. Sonuç olarak eğitim, yalnızca sosyal bir politika hedefi olarak değil, demokratik güvenliğe yapılan stratejik bir yatırım olarak görülmelidir. Bu bağlamda eğitim diplomasisi, akademik değişimin ötesinde, Müttefik ve ortak uluslar arasında ortak bir stratejik kültür ve karşılıklı güven inşa etmeye yönelik geniş bir çerçeve işlevi görmektedir.

5.3 Kurumsal Bir Referans Olarak Estonya

Estonya, dayanıklılığı anlamak için önemli bir kurumsal bağlam sunmaktadır. Dijital yönetişimi, siber güvenlik kültürü ve kamu sektörü yeniliğiyle uluslararası düzeyde tanınan Estonya, küçük devletlerin coğrafi ölçek yerine kurumsal kalite yoluyla ulusal dayanıklılığı nasıl artırabileceğini göstermektedir. Ankara Zirvesi sırasında vurgulanan öncelikler — dayanıklılık, teknolojik uyum, güvenilir yönetişim ve uluslararası iş birliği dahil — Lumora'nın faaliyet gösterdiği ortamla yakından örtüşmektedir. Estonya merkezli bağımsız bir politika araştırma enstitüsü olarak Lumora, bu deneyimleri gelecekteki politika diyaloğu ve kapasite geliştirme girişimleri için değerli referans noktaları olarak görmektedir.

Ankara Zirvesi'ne giden süreçte ve Zirve sırasında Başbakan Kristen Michal, Zirve'yi Müttefik birliğinin yeniden teyidi olarak nitelendirmiş ve Avrupa güvenliğinin daha fazla Avrupa sorumluluğu gerektirdiğini vurgulamıştır. Estonya'nın Lahey Zirvesi'nde belirlenen genişletilmiş savunma harcama hedeflerine olan bağlılığını yeniden teyit ederek savunma sanayii kapasitesine sürdürülebilir yatırımın altını çizmiş, NATO'nun güncellenmiş hava ve füze savunma planlarını memnuniyetle karşılamış ve Ukrayna'ya sürekli askerî destek sağlanmasının önemini vurgulamıştır. Başbakan'a göre Estonya, önümüzdeki on yılda savunmaya yaklaşık 30 milyar dolar (yaklaşık 26 milyar euro) yatıracak olup bunun neredeyse yarısı silahlanma ve askerî kapasitelere ayrılacaktır. Bu rakam, Estonya'nın 2026 yılına kadar savunma harcamalarını GSYİH'sinin %5'inin üzerine çıkarma yönündeki ulusal kararıyla tutarlı olup, Baltık devletlerinin genişletilmiş NATO hedeflerini fiilen aşan bir uygulama takvimi izlediğini göstermektedir.

5.4 Yapay Zekâ ve Demokratik Yönetişim

Yapay zekâ, hem ulusal güvenlikte hem de demokratik yönetişimde giderek stratejik bir unsur hâline gelmektedir. Uygulamaları savunmanın ötesine geçerek eğitime, kamu yönetimine ve kritik altyapıya uzanmaktadır. Aynı zamanda, hızlı teknolojik gelişme şeffaflık, hesap verebilirlik ve etik yönetişime ilişkin önemli sorular gündeme getirmektedir. Gelecekteki dayanıklılık, yeni teknolojilerin hükûmetler, üniversiteler, özel sektör ve sivil toplum arasında yapılandırılmış iş birliği yoluyla sorumlu bir şekilde yönetilmesini sağlamaya bağlı olacaktır. Bu nedenle yapay zekâ yönetişimi, yalnızca teknik bir düzenleyici mesele olarak değil, demokratik meşruiyeti korumak için hayati bir güvenlik meselesi olarak ele alınmalıdır.

5.5 Uluslararası İş Birliği ve Geleceğe Bakış

Hiçbir tek ülke, çağdaş güvenlik zorluklarının tüm yelpazesini tek başına ele alamaz. Ankara Zirvesi, Müttefikler arasındaki iş birliğinin önemini yeniden teyit etmiştir. Ancak uzun vadeli dayanıklılık, geleneksel savunma yapılarının ötesindeki iş birliğine de bağlıdır. Uluslararası kuruluşlar, akademi, sivil toplum ve bağımsız vakıflar, hükûmet eylemini tamamlayan diyalog ve bilgi alışverişini kolaylaştırmaktadır. Dayanıklılığın geleceği, giderek demokratik toplumların savunmayı, teknolojiyi, eğitimi, yönetişimi ve uluslararası iş birliğini tutarlı bir stratejik çerçeveye entegre etme becerisine bağlı olacaktır.

5.6 Lumora'nın Stratejik Ekosisteme Gelecekteki Katkısı

Estonya merkezli bağımsız bir politika araştırma vakfı olarak Lumora, politika araştırmasını eğitim diplomasisi ve toplumsal kapasite geliştirmeyle köprüleyerek uluslararası güvenlik politikalarının sahada uygulanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. İleriye dönük olarak Lumora, uzun vadeli kolektif dayanıklılığın yalnızca devlet aygıtlarına dayanamayacağının bilincindedir. Bu doğrultuda vakıf, operasyonel ve araştırma faaliyetlerini yapılandırılmış politika araştırması ve eğitim diplomasisine yönlendirecektir. Vakıf, dijital yönetişim, siber okuryazarlık ve demokratik dayanıklılık alanlarında sektörler arası iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan kapasite geliştirme programları tasarlamaktadır.

Bu katkının başlıca stratejik aracı, Erasmus+, AB finansman akışları ve NATO öncülüğündeki yenilik ağları çerçevelerinde yüksek etkili projelerin geliştirilmesi olacaktır. Bu uluslararası finansman ve iş birliği mekanizmalarından yararlanan Lumora, gençlik güçlendirmesi, sivil-teknoloji entegrasyonu ve kamu-özel bilgi alışverişi için ölçeklenebilir modeller inşa etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, yapay zekâ ve yeni teknolojiler küresel yönetişimi yeniden tanımladıkça vakıf, dijital dönüşümün etik standartlar ve demokratik hesap verebilirlikle uyumlu kalmasını sağlamak için kanıta dayalı politika çerçevelerini savunacaktır. Uluslararası akademik ortaklıklar, önde gelen Avrupa üniversiteleriyle ortak araştırma girişimleri ve yerelleştirilmiş topluluk atölyeleri aracılığıyla Lumora'nın gelecek yol haritası, üst düzey Ankara direktiflerini, 21. yüzyılın sonlarındaki karmaşık güvenlik ortamına yeni nesil sivil toplum liderlerini hazırlayan somut, taban düzeyinde eğitim araçlarına dönüştürmeye adanmıştır.

6. Öneriler

2026 NATO Zirvesi'nde belirlenen stratejik yön, birden fazla sektörde sürdürülen uygulama gerektirmektedir. Aşağıdaki sektöre özgü öneriler, pratik uygulamayı desteklemek üzere tasarlanmıştır.

Ulusal Hükûmetler İçin

- **Ulusal Siber Dayanıklılık Stratejilerini Güçlendirmek:** Siber savunmayı ulusal güvenliğin temel bir sütunu hâline getirmek; hem kamu kurumları hem de temel hizmet sağlayan özel işletmeciler için asgari güvenlik standartları zorunlu kılınmalıdır.
- **Kritik Altyapıyı Korumak:** Denizaltı iletişim kabloları, enerji şebekeleri ve uydu ağları için kapsamlı zafiyet denetimleri yapılmalı; sabotaj sonrası hızlı toparlanmayı sağlayacak yedekli mimariler geliştirilmelidir.
- **Savunma Sanayii Kapasitesini Genişletmek:** Savunma üreticilerine pazar öngörülebilirliği sağlayacak uzun vadeli tedarik sözleşmeleri kurulmalı; yerli üretim hatlarının genişletilmesine ve standartlaştırılmış cephane stoklarına öncelik verilmelidir.
- **Kamu Yönetiminde Dijital Dönüşümü Desteklemek:** Eski yönetişim sistemleri, kriz dönemlerinde kurumsal sürekliliği garanti eden güvenli, merkezî olmayan, bulut destekli mimarilere taşınmalıdır.
- **Bakanlıklar Arası Dayanıklılık Planlamasını Bütünleştirmek:** Ekonomik, eğitimsel, dijital ve askerî planlamayı birleştiren bakanlıklar arası dayanıklılık görev güçleri kurularak kurumsal siloların önüne geçilmelidir.
- **Genişletilmiş Savunma Yatırım Hedefi İçin Uyum Takvimleri Oluşturmak:** %5 GSYİH hedefine ulaşmak için gereken temel askerî (%3,5) ve daha geniş güvenlik (%1,5) bileşenlerini izleyen şeffaf, denetlenebilir yıllık uygulama yol haritaları yayımlanmalıdır.

NATO İçin

- **Siber Operasyonel İş Birliğini Geliştirmek:** Hızlı siber müdahale ekipleri kurumsallaştırılmalı; üst komutanlıklar ile üye devletler arasında gerçek zamanlı tehdit istihbaratı paylaşımı genişletilmelidir.
- **Kritik Altyapı Gözetimini İyileştirmek:** Müttefiklerin kritik enerji ve veri hatlarına yönelik tehditleri izlemek ve caydırmak için gelişmiş deniz gözetimi, insansız sualtı araçları (UUV) ve uydu takip varlıkları konuşlandırılmalıdır.
- **Teknolojik Yenilik Girişimlerini Ölçeklendirmek:** DIANA ve NATO İnovasyon Fonu için finansman tahsisleri artırılmalı; olgun çift kullanımlı ticari teknolojilerin askerî uygulamaya geçişinin hızlandırılmasına açıkça odaklanılmalıdır.
- **Savunma Sanayii Standardizasyonunu Yönlendirmek:** Tüm Müttefikler genelinde yeni ekipman için sıkı standardizasyon ve birlikte çalışabilirlik ilkeleri uygulanmalı, Avrupa-Atlantik savunma pazarındaki parçalanma azaltılmalıdır.

- **Müttefik Uluslar Genelinde Dayanıklılık Planlamasını İlerletmek:** Resmî NATO Savunma Planlama Sürecine (NDPP) nicel dayanıklılık göstergeleri dahil edilmeli, üye devletler toplumsal hazırlık hedefleri konusunda hesap verebilir kılınmalıdır.

Avrupa Birliği İçin

- **Savunma Sanayii İş Birliğini Teşvik Etmek:** Avrupa Savunma Sanayii Stratejisi (EDIS) işlevsel hâle getirilmeli; sınır ötesi ortak tedarik girişimlerini teşvik etmek için AB finansal mekanizmaları kullanılmalıdır.
- **Dijital Egemenliği Güvence Altına Almak:** Bölge dışı otoriter tedarik zincirlerine teknolojik bağımlılığı azaltmak amacıyla, düzenleyici çerçeveler ve teşvikler yoluyla yerli yarı iletken üretimine, bulut altyapısına ve yazılım geliştirmeye yatırım yapılmalıdır.
- **Araştırma ve Yeniliği Genişletmek:** Derin teknoloji, kuantum bilişim, güvenli iletişim ve çift kullanımlı yapay zekâ uygulamalarına yönelik özel Horizon Europe finansman akışları tahsis edilmelidir.
- **Enerji Güvenliğini ve Ulaşım Dayanıklılığını Sağlamak:** Avrupa enerji şebekelerinin entegrasyonunu hızlandırmak, gaz ve elektrik ithalatını çeşitlendirmek ve hızlı taktik askerî hareketliliği kolaylaştırmak için ulaşım koridorlarını modernize etmek amacıyla yeni nesil yatırımlar yönlendirilmelidir.
- **Dezenformasyona Karşı Kurumsal Kapasiteyi Genişletmek:** EEAS'ın FIMI tehdit raporlarında tespit edilen örüntüler temel alınarak, üye devletler arasında hızlı bilgi alışverişini sağlayan ortak bir erken uyarı mekanizması kurulmalıdır.

Üniversiteler İçin

- **Siber Güvenlik ve Yapay Zekâ Araştırmalarını İlerletmek:** Yapay zekânın ve gelişmiş kriptografik sistemlerin jeopolitik, teknik ve etik boyutlarına odaklanan disiplinler arası özel araştırma merkezleri kurulmalıdır.
- **Disiplinler Arası Güvenlik Müfredatını Genişletmek:** Geleneksel askerî stratejiyi siber savaş, dijital yönetişim, tehditlerin ekonomisi ve hibrit tehdit analizi derslerinde birleştiren modern lisans/lisansüstü programları geliştirilmelidir.
- **Uluslararası Akademik Ortaklıkları Teşvik Etmek:** Güvenlik zorlukları konusunda araştırma gündemlerini hizalamak ve ortak uzmanlık inşa etmek için Avrupa-Atlantik bölgesi içinde sınır ötesi öğretim üyesi ve öğrenci değişimleri kolaylaştırılmalıdır.
- **Dijital Okuryazarlığı ve Bilgi Hijyenini Teşvik Etmek:** Dezenformasyona karşı bilişsel dayanıklılık inşa etmek için tüm akademik disiplinlerde veri güvenliği ve eleştirel medya tüketimi konusunda temel yeterlilikler zorunlu kılınmalıdır.

Sivil Toplum ve Gençlik Örgütleri İçin

- **Medya Okuryazarlığını ve Dezenformasyona Karşı Dayanıklılığı Teşvik Etmek:** Vatandaşları yabancı bilgi manipülasyonu ve müdahalesini (FIMI) tespit etmek, doğrulamak ve çürütmek için gerekli analitik araçlarla donatan toplum düzeyinde eğitim girişimleri başlatılmalıdır.

- **Vatandaşlık Eğitimini ve Dijital Kapsayıcılığı Geliştirmek:** Demokratik süreçlere güveni pekiştiren, toplumsal kutuplaşmayı azaltan ve savunmasız nüfusların dijital kamu hizmetlerine güvenle erişebilmesini sağlayan kamu programları uygulanmalıdır.
- **Taban Düzeyinde Dijital Okuryazarlığı ve Liderlik Hatlarını İlerletmek:** Siber güvenlik farkındalığı konusunda akrandan akrana atölyeler yürütmek ve karmaşık yönetişim zorluklarına hazırlıklı yeni nesil liderler yetiştirmek için gençlik öncülüğündeki savunuculuk ağlarından yararlanılmalıdır.

Bağımsız Vakıflar İçin

- **Kurumlar Arasında Köprü Kurmak ve Ortaklıkları Kolaylaştırmak:** Hükûmetler, teknoloji şirketleri, akademi ve sivil toplum temsilcilerini sektörler arası güvenlik diyaloglarında bir araya getiren tarafsız bir düzenleyici olarak hareket edilmelidir.
- **Kanıta Dayalı Politika Araştırmalarını Desteklemek:** Anlık siyasi baskılardan bağımsız, uzun vadeli güvenlik eğilimlerini analiz eden bağımsız, yüksek kaliteli ve tarafsız stratejik değerlendirmeler finanse edilmelidir.
- **Eğitim Diplomasisini İlerletmek:** Eğitim girişimleri, müttefik ve ortak uluslar arasında derin kurumsal güven ve ortak stratejik kültürler geliştiren uluslararası iş birliği araçları olarak kullanılmalıdır.

7. Sonuç

2026 NATO Zirvesi, İttifak'ın kolektif savunmaya yönelik kalıcı taahhüdünü yeniden teyit ederken, aynı zamanda dayanıklılığın, yeniliğin ve kurumsal hazırlığın artan önemini de vurgulamıştır. Zirve, çağdaş güvenliğin konvansiyonel askerî kapasitelerin çok ötesine uzandığını göstermiştir. Siber güvenlik, kritik altyapı, yapay zekâ, savunma sanayii üretimi, demokratik sağlamlık ve uluslararası iş birliği, Müttefik ulusların faaliyet gösterdiği stratejik ortamı şekillendiren yapısal unsurlardır. %5 GSYİH hedefinin resmîleştirilmesi, bu genişleyen güvenlik gündeminin yalnızca söylem düzeyinde değil, bütçesel düzeyde de kodlandığının açık bir göstergesidir.

Estonya için Zirve, bölgesel güvenlik, teknolojik yenilik ve toplumsal dayanıklılığa ilişkin ulusal öncelikleri pekiştirmiştir. Avrupa için ise hükûmetler, uluslararası kuruluşlar, akademi ve sivil toplum arasında daha güçlü iş birliğinin gerekliliğini vurgulamıştır. Dayanıklı toplumlar inşa etmek, yalnızca askerî varlıklara değil, aynı zamanda eğitime, yeniliğe, sorumlu yönetişime ve güvenilir kurumlara sürdürülen yatırımı gerektirmektedir. Lumora'nın bu belgede ileri sürdüğü temel tez budur: kolektif savunma ve kolektif dayanıklılık, birbirinin alternatifi değil, birbirinin ön koşuludur.

Lumora Policy Paper Series

Bu yayın, Lumora Foundation tarafından düzenli olarak yayımlanan Lumora Policy Paper Series'in ilk sayısını (Sayı No. 01) oluşturmaktadır. Uluslararası siyaset, eğitim diplomasisi, dijital dönüşüm, gençlik katılımı ve demokratik dayanıklılığın kesişim noktalarını keşfetmeye adanmış bu seri, kanıta dayalı araştırma için stratejik bir platform işlevi görmektedir. Misyonumuz, politika yapıcılara, akademik kurumlara ve sivil toplum liderlerine çağdaş küresel zorluklar konusunda titiz, bağımsız ve uygulanabilir analiz sunmaktır.

Kurumsal Manifesto: Lumora Perspektifi

Lumora Foundation, dayanıklı toplumların bilgi, sınır ötesi iş birliği ve sorumlu liderlik yoluyla inşa edildiğine inanmaktadır. Çağdaş dünyada güvenlik artık yalnızca askerî kapasitelerin sınırlarıyla ölçülemez. Güvenlik; güvenilir kurumsal çerçevelerle pekiştirilir, demokratik değerlerle sürdürülür, kaliteli eğitimle mümkün kılınır, teknolojik yenilikle hızlandırılır ve uluslararası ortaklıklarla korunur.

Estonya merkezli bağımsız bir politika araştırma enstitüsü olarak stratejik yaklaşımımız, kuramsal politika araştırmasını taban düzeyindeki toplumsal uygulamalarla bütünleştirmektedir. Sektörler arası ve sınır ötesi bilgi ağları kurarak, çok katmanlı küresel krizlere karşı toplumsal sağlamlığı artıran proaktif analitik çözümler üretmekteyiz.

Uluslararası iş birliğinin geleceğinin, yalnızca kriz anlarındaki refleksif tepkilere değil, krizleri ortaya çıkmadan önce öngörebilen ve sivil dokuyu koruyabilen kurumsal altyapıları uzun vadeli bir vizyonla güçlendirmeye bağlı olduğunu savunmaktayız.

Yazar Hakkında

Fatma İnce

Kurucu ve Başkan, Lumora Foundation

Uluslararası Eğitim, Hukuk ve Diplomasi Stratejisti

Tallinn, Estonya

Fatma İnce, uluslararası eğitim, stratejik araştırma, dijital dönüşüm ve uluslararası iş birliği alanlarında faaliyet gösteren Estonya merkezli bağımsız bir politika araştırma enstitüsü olan Lumora Foundation'ın Kurucusu ve Başkanı'dır. Lumora Foundation aracılığıyla Avrupa'da eğitim diplomasisi, demokratik dayanıklılık ve uluslararası siyaset üzerine kanıta dayalı araştırmalar yürütmektedir. Çalışmaları kurumsal dayanıklılık, uluslararası ortaklıklar, dijital yönetişim ve kamu politikasına odaklanmaktadır. Avrupa genelinde üniversiteleri, sivil toplum kuruluşlarını ve kamu kurumlarını kapsayan uluslararası iş birliği girişimleri geliştirme konusunda geniş deneyime sahiptir.

Teşekkür

Yazar, bu yayına kaynaklık eden kamuya açık belgeleri paylaşan NATO, Estonya Hükûmeti ve Avrupa Birliği dahil olmak üzere resmî kurumlara teşekkürlerini sunar. Eğitim, uluslararası iş birliği ve politika diyaloğuna sürekli katkılarıyla dayanıklı ve kapsayıcı toplumların gelişimini destekleyen Lumora'nın uluslararası ortaklarına, akademik meslektaşlarına ve iş birlikçilerine de takdirlerini iletir. Geriye kalan tüm hata veya yorumlar yalnızca yazara aittir.

Kaynakça

European Commission. (2024, March 5). European Defence Industrial Strategy: Ensuring EU readiness through a responsive and resilient European defence industry.

European External Action Service. (2025, March 19). 3rd EEAS report on foreign information manipulation and interference threats.

Government of Estonia. (2026, July 8). Prime Minister Kristen Michal: NATO decisions adopted in Ankara strengthen Estonia's security.

NATO. (2016, July 8). Commitment to enhance resilience.

NATO. (2025, June 25). The Hague Summit Declaration.

NATO. (2026, July 8). The Ankara Summit Declaration.

OECD. (2025, June 19). Government at a Glance 2025: Addressing trust and democratic resilience.

Reuters. (2026, July 8). NATO upgrades Baltic Air Policing mission to broader air defense role.

Ek: Kaynak Doğrulama Notu

Bu belgenin ikinci baskısından önce tüm dış atıflar bağımsız olarak yeniden doğrulanmış ve şu düzeltmeler yapılmıştır: (i) önceki taslaklarda sehven %2 olarak listelenen, Ankara Zirvesi'nde yeniden teyit edilen savunma yatırım hedefi, 2035 yılına kadar GSYİH'nin en az %5'ine (%3,5 temel savunma + %1,5 daha geniş güvenlik) ulaşmayı öngören 2025 Lahey Zirvesi'nde kabul edilen güncellenmiş hedefle uyumlu hâle getirilmiştir; (ii) NATO'nun 2016 tarihli "Dayanıklılığı Artırma Taahhüdü" belgesinin tarihi 9 Temmuz'dan 8 Temmuz'a düzeltilmiştir; (iii) EEAS'ın 3. FIMI Tehdit Raporu'nun yayım tarihi 23 Ocak 2025'ten 19 Mart 2025'e düzeltilmiştir; (iv) OECD'nin Government at a Glance 2025 raporunun yayım tarihi 14 Kasım 2025'ten 19 Haziran 2025'e düzeltilmiş ve DOI kaydı güncel formatına getirilmiştir. Estonya'nın on yıllık, 30 milyar dolarlık savunma yatırım taahhüdüne ve Baltık Hava Polisliği görevinin bir hava savunma rolüne yükseltilmesine ilişkin atıflar, birincil kaynaklarla çapraz kontrol edilerek doğrulanmıştır.

Yaklaşan Yayınlar

- **Sayı No. 02:** Estonya'nın Dijital Devleti ve Demokratik Dayanıklılık: Avrupa-Atlantik Bölgesi İçin Dersler
- **Sayı No. 03:** Avrupa'da Yapay Zekâ Yönetişimi: Yenilik, Etik ve Egemenlik Arasında Denge
- **Sayı No. 04:** Stratejik Bir Araç Olarak Eğitim Diplomasisi: Transatlantik Bilgi Ağlarını Güçlendirmek